

Nr. 23 • Januar 2007

EU's miljøpolitik

Fælles miljøkrav i et fælles indre marked

Kemikalier, vandløb, affald, klimapolitik, biodiversitet, støjforurening, udslip af drivhusgasser og meget mere. Emnerne for EU's miljøpolitik er omfattende og rummer mange forskellige aspekter. Det fremgår af artikel 174 i EF-traktaten, som sammen med artiklerne 175 og 176 udgør EF-traktatens kapitel om miljøpolitik.

Artikel 174 beskriver følgende overordnede mål med miljøpolitikken:

- Bevare, beskytte og forbedre miljøet
- Beskytte menneskers sundhed
- Udnytte naturressourcerne forsigtigt
- Løse regionale og globale miljøproblemer

Ved siden af det egentlige kapitel om miljøpolitik vedtages EU's miljøregler også med udgangspunkt i reglerne for det indre marked. Eksempelvis er EU's affaldsdirektiv vedtaget inden for reglerne for det indre marked.

Forskellen mellem de to retsgrundlag er, at artiklerne i miljøkapitlet har som hovedformål at sikre høje miljøstandarder. Reglerne om det indre marked har i stedet som hovedformål at sikre den frie bevægelighed på tværs af EU's landegrænser. Sikring af høje miljøstandarder kan således godt være en målsætning inden for det indre marked, men det vil ikke være hovedformålet med lovgivningen.

Miljøhandlingsprogrammer

Retningslinjerne for EU's miljøpolitik fastlægges i såkaldte miljøhandlingsprogrammer. Det 6. miljøhandlingsprogram danner rammerne for EU's miljøpolitik frem til 2010.

Miljøhandlingsprogrammerne har eksisteret siden 1970'erne. Hvert program har særligt fokus på visse områder. Det 6. miljøhandlingsprogram prioriterer følgende fire områder, hvor forbedringer vurderes at være strengt nødvendige:

- Klimapolitik
- Natur og biodiversitet
- Miljø og sundhed
- Ressourceeffektivitet og affald

Lidt historie

EU's miljøpolitik er med tiden kommet højere og højere op på den europæiske dagsorden. I 1986 blev miljøpolitik for første gang skrevet ind i EF-traktaten. Efterfølgende er miljøpolitikken med Maastricht-traktaten og Amsterdam-traktaten blevet udviklet yderligere. Med Maastricht-traktaten blev det f.eks. slået fast, at et højt beskyttelsesniveau er en overordnet målsætning i EU-samarbejdet. Med Amster-

dam-traktaten blev bæredygtig udvikling og kravet om at miljøhensyn skal integreres i EU's sektorpolitikker ligeledes gjort til en af de overordnede målsætninger i EU-samarbejdet.

Hvilke beslutningsprocedurer i EU's miljøpolitik?

Ligesom omfanget af miljøpolitikken har udviklet sig, har også måden hvorpå der tages beslutninger på området udviklet sig. I begyndelsen af miljøsamarbejdet blev beslutningerne vedtaget med enstemmighed i Rådet.

I dag vedtages reglerne for EU's miljøpolitik som hovedregel med kvalificeret flertal i Rådet. Det betyder, at et land kan blive stemt ned, hvis det er i mindretal. Til denne hovedregel er der en række væsentlige undtagelser. Kvalificeret flertal anvendes f.eks. ikke på områder, som er særdeles vigtige for medlemsstaterne. Det drejer sig bl.a. om miljøspørgsmål inden for fysisk planlægning, forvaltning af vandressourcer, valg mellem forskellige energikilder og sammensætning af energiforsyning. På disse områder tager medlemsstaterne beslutning ved en-

Gummiparagraffen og miljøet

Miljøpolitik var ikke indskrevet i den oprindelige Rom-traktat. Da EU's stats- og regeringschefer i 1972 besluttede, at EU skulle samarbejde om miljøpolitik, benyttede man derfor bl.a. den såkaldte "gummi-paragraf" (artikel 308). "Gummi-paragraffen" tillader EU at samarbejde på områder, som ikke er nævnt i traktaten, hvis en handling fra EU's side er påkrævet for at virkelig gøre et af EU's mål inden for EU's rammer.

stemmighed. Det betyder, at et land kan nedlægge veto mod et givent lovforslag.

Hvilke instrumenter?

Miljøpolitik er et såkaldt overstatsligt politikområde, og EU vedtager egentlige miljølove. Der kan være tale om såkaldte forordninger, som er direkte gældende i medlemsstaterne. Eller der kan være tale om direktiver, som medlemsstaterne er forpligtede til at gennemføre i den nationale lovgivning. Inden for de senere år har EU eksempelvis vedtaget vandmiljødirektivet, direktivet om badevandskvalitet, miljøansvarsdirektivet og direktivet om biobrandstoffer.

Danmark og EU's miljøpolitik

Et tilbagevendende krav i dansk EU-miljøpolitik er at sikre høje fælles europæiske beskyttelsesniveauer.

I 2000 lavede Miljøstyrelsen en opgørelse over de 336 retsakter, som er blevet vedtaget på miljøområdet mellem 1994-2000. Opgørelsen viser, at kun tre regelsæt sænkede det danske beskyttelsesniveau. For fire retsakter var der usikkerhed om, hvorvidt det danske beskyttelsesniveau var blevet sænket.

Miljøgaranti

Miljøgarantien er et omdiskuteret begreb inden for EU's miljøpolitik. Formålet med miljøgarantien er, at en medlemsstat kan opretholde eller indføre nye nationale bestemmelser på et område, der allerede er harmoniseret ifølge reglerne for EU's indre marked, hvis det kan begrundes i miljøhensyn.

Miljøgarantien skal overkomme de potentielle konflikter, der kan opstå mellem lovgivningen for det indre marked og miljøpolitikken. En klassisk konflikt har været, at nogle lande har stillet

Reach

Reach står for Registration, Evaluation and Authorisation of Chemicals. Det vil sige registrering, vurdering og godkendelse af kemikalier. Reach er et meget omfattende direktivforslag, som har til formål at sikre, at de nogle af de mest skadelige kemikalier identificeres og afskaffes. Reach vedtages med grundlag i reglerne EU's indre marked. I Danmark opfattes Reach dog som miljøpolitik, og derfor deltager miljøminister Connie Hedegaard i forhandlingerne om Reach.

skrappe miljøkrav til en række produkter end andre lande. Landene med lavere miljøkrav har i nogle tilfælde anklaget landene med de strengere miljøkrav for at bruge miljøkravene som såkaldte tekniske handelshindringer. Med andre ord har EU-landene anklaget hinanden for at ville begrænse importen af hinandens produkter for at beskytte deres egne nationale produ-

center mod konkurrence. Grundtanken i det indre marked er netop, at der skal være fri konkurrence og bevægelighed mellem EU-landenes markeder. Derfor kommer særligt strenge nationale miljøkrav i nogle tilfælde i konflikt med reglerne for det indre marked. Omvendt har landene med højere miljøkrav kritiseret, at landene med lavere miljøkrav prioriterer industrien højere end et godt og bæredygtigt miljø.

Historisk set har der været konflikter om, hvilket retsgrundlag, der skulle anvendes til at vedtage miljøregler, og flere sager har været bragt op ved EF-Domstolen.

Vidste du...?

At Kyoto protokollen om klimaændringer har til formål at bekæmpe udbredelsen af drivhusgasser for at undgå global opvarmning. Den 31. maj 2002 ratificerede EU protokollen.

I perioden 1992-2003 steg EU's produktion af vedvarende energi med 33 pct. I samme periode steg Danmarks produktion med 85 pct. (Eurostat).